

TEBLİĞ

Tarım ve Orman Bakanlığından:

NEHİR VE GÖL HİDROMORFOLOJİK İZLEME TEBLİĞİ
(TEBLİĞ NO: 2020/43)

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Tebliğin amacı; nehir ve göllerde hidromorfolojik kalite bileşeninin izlenmesine ilişkin usul ve esasları belirleyerek hidromorfolojik izleme çalışmalarında standardizasyonu sağlamaktır.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Tebliğ, hidromorfolojik izleme çalışmalarında kullanılmak üzere, izleme alanlarının seçimi, izlenecek parametreler, izleme dönemleri ve izleme sıklıkları ile arazide ve coğrafi bilgi sistemleri ortamında hidromorfolojik parametrelerin izlenmesine ilişkin hususları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Tebliğ, 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 410 uncu ve 421 inci maddeleri ile 11/2/2014 tarihli ve 28910 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yüzeysel Sular ve Yeraltı Sularının İzlenmesine Dair Yönetmeliğin 24 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Tebliğde geçen;

- a) Bakanlık: Tarım ve Orman Bakanlığını,
- b) Balıkçı barınağı: Her türlü balıkçı gemilerine hizmet vermek maksadı ile mendireklerle korunmuş, yeterli havuz ve geri saha ile barınacak gemilerin manevra yapabilecekleri su alanı ve derinliğe sahip, yükleme, boşaltma, bağlama rıhtımları ile suyu, elektriği, ağ kurtarma sahası, satış yeri, idare binası, ön soğutma ve çekek yeri bulunan, büyüklüğüne ve sağladığı imkânlarla göre balıkçı limanı, barınma yeri veya çekek yeri olarak adlandırılan kıyı yapılarını,
- c) Biyolojik izleme: Su kütlesinin kalite açısından genel durumunun belirlenmesi maksadıyla suda yaşayan canlıların periyodik olarak örneklemesini ve analizini,
- ç) Coğrafi bilgi sistemleri: Mekânsal bilgileri belirli bir amaca yönelik farklı formatlarda toplama, bilgisayar ortamında depolama, güncelleştirme, kontrol etme, analiz etme ve görüntüleme gibi işlemlere olanak sağlayan karar destek sistemini,
- d) Çırpıntılı akış: Nehir suyunun hızlı, çalkantılı ve yüksek gradyana sahip olduğu akış tipini,
- e) Düz akış: Nehrin su yüzeyi kırınımlarının gözle net şekilde görüldüğü suyun orta hızlı ve hafif türbülanslı veya türbülanssız olduğu akış tipini,
- f) Göl kıyı kenar bölgesi: Göl set üst sınırının dışında kalan göl kıyı kenar bölgesini,
- g) Göl sahili: Maksimum su seviyesi ile mevcut su seviyesi arasında kalan alanı,
- ğ) Göl set üst sınırı: Göl suyunun maksimum seviyesine gelip, taşkın oluşturmaya başladığı sınırı,
- h) Göl set yüzeyi: Göl su çizgisi ile set üst sınırı arasında kalan alanın yüzeyini,
- ı) Göl su çizgisi: Göl suyunun bulunduğu ıslak hazne üst çizgisini,
- i) Göllelenmiş akış: Nehir suyunun çırpıntılı ve düz akışa göre daha derin ve yavaş olduğu su yüzeyinin ise, pürüzsüz ve türbülanssız olduğu akış tipini,
- j) Habitat: Bir organizmanın ve ekolojik topluluğun yaşadığı ve geliştiği yeri,
- k) Hidromorfolojik izleme: Su kütlelerinin hidrolojik, morfolojik ve fiziksel karakteristiklerinin izlenmesi ile birlikte antropojenik baskıların bu karakteristikler üzerindeki etkilerinin belirlenmesi maksadıyla gerçekleştirilen izleme ve analiz çalışmalarını,
- l) Hidromorfolojik izleme alanı: Su kütlesi üzerinde hidromorfolojik izleme çalışmalarının gerçekleştirileceği alanı,
- m) İzleme programı: İzleme noktaları, izlenecek parametreler, operasyonel, gözetimsel gibi izleme tipleri, izleme yapan kurumlar ve izleme sıklıklarının yer aldığı programı,
- n) Kimyasal izleme: Su kaynaklarında kimyasal izleme; bir amaca yönelik olarak, sınırları çizilmiş alanlarda gerçekleştirilen, kimyasal parametreler ve/veya neden oldukları etkilerin sistematik şekilde ölçülmesi, analiz edilmesi, veriye dönüştürülmesi ve değerlendirilmesi çalışmalarının bütünü,
- o) Kuş bakışı: Bir alana veya bir coğrafi bölgeye dikey olarak gökyüzünden veya yüksek bir konumdan bakmayı,
- ö) Liman: Gemilerin barınmalarına, yük alıp boşaltmalarına, yolcu indirip bindirmelerine yarayan doğal veya yapay sığınağı,

- p) Litoral bölge: Kıyı çizgisinden itibaren başlayıp su bitkilerinin ortadan kalktığı yere kadar olan ışıklı kıyı bölgesini,
- r) Nehir kıyı kenar bölgesi: Nehir set üst sınırı dışında kalan nehir kenar bölgesini,
- s) Nehir kıyı seti: Nehir su çizgisi ile nehir set üst sınırı arasında kalan alanı,
- ş) Nehir set üst sınırı: Nehir suyunun maksimum seviyesine ulaşmış, taşkın oluşturmaya başladığı sınırı,
- t) Nehir su çizgisi: Nehirdeki suyun bulunduğu ıslak hazne üst seviyesini,
- u) Nehir taşkın yatağı: Nehir kıyısına komşu olan ve sadece taşkın durumlarında su altında kalan doğal ve düz alanları,
- ü) Nehrin sağ sahili: Nehrin akış yönü doğrultusunda durulduğunda sağ tarafta kalan sahili,
- v) Nehrin sol sahili: Nehrin akış yönü doğrultusunda durulduğunda sol tarafta kalan sahili,
- y) Regülatör: Nehirlerden istenen seviyede ve istenen miktarda su almak için veya göllerde su seviyesi kontrolü için yapılan set yapılarını,
- z) Sediment: Bir akarsu tarafından taşınmış olan kaya veya biyolojik kökenli materyallerden meydana gelen partikül yığını,
- aa) Su kütlesi: Bir akarsu, nehir, kanal, göl veya rezervuarın tamamı ya da bir kısmını kapsayan ve kendi içinde benzer özellikler gösteren yönetim birimini,
- bb) Substrat: Su tabanını oluşturan mineralli veya organik malzemeleri,
- cc) Süzülen akış: Nehirlerde, genellikle göllenmiş akışın bitmeye başladığı yerden, çırpıntılı akışın başladığı yere kadar uzanan alanda görülen yavaş ve sığ akış tipini, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Nehir ve Göl Hidromorfolojik İzleme Çalışmaları Usul ve Esasları ile Eğitim ve Sertifikasyon

Genel hususlar

MADDE 5 – (1) Hidromorfolojik izleme çalışmaları;

- a) Bakanlıkça belirlenen izleme programlarında yer alan izleme türüne ve izleme sıklığına uygun olarak izlenir.
- b) Bakanlıkça düzenlenen eğitimlere katılarak hidromorfolojik izleme sertifikası almış kişiler tarafından yapılır.
- c) Araziye, biyolojik örnekleme ve kimyasal izleme çalışmaları ile eş zamanlı olarak ve biyolojik örnekleme ve kimyasal izleme ile aynı noktada yapılır.

(2) Hidromorfolojik izleme arazi çalışmasına başlamadan önce Ek-3'te yer alan Nehir Hidromorfolojik İzleme Formu ve Ek-4'te yer alan Göl Hidromorfolojik İzleme Formunda belirtilen coğrafi verilerin coğrafi bilgi sistemleri ortamında toplanarak analizlerinin gerçekleştirilmesi gerekir.

(3) İzleme alanlarının kolay ulaşılabilir olması gerekir.

(4) İzleme alanı seçilirken izlemeyi yapacak personelin sağlığı ve güvenliği, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatı kapsamında göz önünde bulundurulur.

(5) Hidromorfolojik izleme çalışmaları için sahaya çıkmadan önce ilgili kurum ve kuruluşlardan gerekli izinler alınır.

(6) Hidromorfolojik izleme sonucunda elde edilen veriler Bakanlıkça belirlenen indeksler kullanılarak değerlendirilir.

(7) Akademik çalışmalar kapsamında yapılan hidromorfolojik izlemelerde izleme sıklığı ve parametreler çalışmanın kapsamına göre Bakanlıkça belirlenir.

Nehirlerde izleme alanının belirlenmesi

MADDE 6 – (1) Nehirlerde hidromorfolojik izleme alanı;

- a) Biyolojik örneklemenin yapıldığı izleme noktasının 250 metre memba ve 250 metre mansap tarafına doğru olacak şekilde nehrin en az 500 metre uzunluğundaki bölümünü kapsayacak şekilde belirlenir.
- b) Nehir yatağı, nehir kıyı seti, nehir kıyı kenar bölgesi, taşkın yatağı ve nehrin kıyı kenar bölgesinden itibaren karaya doğru olan 500 metre uzaklıkta kalan alanı kapsar.
- c) Nehrin sağ ve sol sahilindeki nehir yatağı, nehir kıyı seti, nehir kıyı kenar bölgesi ve taşkın yatağına yürüyerek veya bu bölgelerde yeterli gözlem yapabilecek mesafeye ulaşılabilir olacak şekilde belirlenir.

Nehirlerde izleme çalışmaları

MADDE 7 – (1) Nehirlerde hidromorfolojik izleme çalışmalarında;

- a) Ek-1'de yer alan nehir hidromorfolojik izleme parametreleri kullanılır.
- b) Ek-3'te yer alan Nehir Hidromorfolojik İzleme Formu doldurulur.
- (2) Nehirlerde hidromorfolojik izleme çalışmaları, ilk olarak coğrafi bilgi sistemleri ortamında toplanan coğrafi verilerin kullanılması ve sonrasında hidromorfolojik izleme alanında veri toplanması şeklinde olmak üzere birbirini takip eden iki aşamada gerçekleştirilir.
- (3) Coğrafi bilgi sistemleri ortamındaki analizler; su kütlesi üzerinde, membasında, mansabında ve drenaj alanında gerçekleştirilir.

(4) Nehir Hidromorfolojik İzleme Formunda yer alan nehir kıyı seti, nehir kıyı kenar bölgesi ve nehir taşkın yatağıyla ilgili parametreler; coğrafi bilgi sistemleri ortamında ve arazide nehrin hem sağ hem de sol sahilinde ayrı ayrı değerlendirilir.

(5) Nehir hidromorfolojik izleme alanının geneline ilişkin sağ ve sol sahilden ayrı ayrı olmak üzere en az 4 farklı noktadan alanın fotoğrafı ve en az 1 dakika süren videosu çekilir.

Göllerde izleme alanının belirlenmesi

MADDE 8 – (1) Göllerde hidromorfolojik izleme alanı;

a) Yüzey alanı 50 hektardan küçük olan göllerde en az bir, yüzey alanı 50 ve 500 hektar arasında olan göllerde en az iki, 500 hektardan büyük olan göllerde ise en az üç noktada olmak üzere biyolojik örnekleme yapıldığı kıyı alanının 250 metre sağ ve 250 metre sol taraflarını kapsayacak şekilde göl kıyısındaki en az 500 metrelik alan olarak belirlenir.

b) Göl litoral bölgesini, göl sahilini, göl kıyı setini, göl kıyı kenar bölgesini ve gölün kıyı setinden itibaren karaya doğru 1000 metre uzaklıkta bulunan alanı kapsar.

c) Göl sahili, göl kıyı seti ve göl kıyı kenar bölgesine yürüyerek ulaşılabilir veya bu bölgelerde yeterli gözlem yapabilecek mesafeye ulaşılabilir olacak şekilde belirlenir.

Göllerde izleme çalışmaları

MADDE 9 – (1) Göllerde hidromorfolojik izleme çalışmalarında;

a) Ek-2’de yer alan göl hidromorfolojik izleme parametreleri kullanılır.

b) Ek-4’te yer alan Göl Hidromorfolojik İzleme Formu doldurulur.

(2) Göllerde hidromorfolojik izleme çalışmaları ilk olarak coğrafi bilgi sistemleri ortamında toplanan coğrafi verilerin kullanılması ve sonrasında hidromorfolojik izleme alanında veri toplanması şeklinde olmak üzere birbirini takip eden iki aşamada gerçekleştirilir.

(3) Coğrafi bilgi sistemleri ortamında gerçekleştirilen analizler; göl su kütlesi üzerinde, gölün havza sınırları içerisinde ve gölü besleyen nehir su kütleleri üzerinde yapılır.

(4) Her bir göl hidromorfolojik izleme alanında noktanın geneline ilişkin farklı açılardan en az 4 farklı fotoğraf ve en az 1 dakika süren video çekilir.

İzleme dönemi ve sıklıkları

MADDE 10 – (1) Nehir ve göl sularında hidromorfolojik izleme sıklıkları Bakanlık tarafından hazırlanan izleme programlarında belirlenir.

(2) Nehir ve göl sularında hidromorfolojik izleme çalışmaları; ilkbahar ve sonbahar dönemini kapsayacak şekilde yılda en az iki kez gerçekleştirilir.

(3) Bakanlık, su kütlesinin durumuna göre söz konusu izleme sıklıklarını değiştirebilir ve bu doğrultuda izleme programlarını güncelleyebilir.

Hidromorfolojik izleme eğitimi ve sertifikasyon

MADDE 11 – (1) Hidromorfolojik izleme eğitimi ve sertifikasyon işlemleri aşağıdaki hususlara göre yapılır:

a) Hidromorfolojik izleme ve değerlendirme eğitimleri ve eğitim sonunda verilecek sertifika Bakanlık tarafından düzenlenir.

b) Eğitimlerin süresi, içeriği, eğitim konuları, eğitim düzenlenme sıklığı ve eğitime kabul şartları Bakanlık tarafından belirlenir.

c) Bakanlık yılda 2 defa eğitim taleplerini toplamak için ilana çıkar. Başvuru yeter sayısı Bakanlıkça belirlenir. Yeterli başvuru sağlandığı takdirde eğitimler düzenlenir. Eğitim tarihleri, yeri ve eğitim ücreti Bakanlık internet sayfasında duyurulur.

ç) Hidromorfolojik izleme eğitimleri nehir ve göller için ayrı ayrı düzenlenir.

d) Hidromorfolojik izleme eğitimleri, nehir ve göllerde arazi ve coğrafi bilgi sistemleri bölümleri olmak üzere iki bölümde gerçekleştirilir.

e) Eğitimin coğrafi bilgi sistemleri bölümüne, coğrafi bilgi sistemleri programlarını kullanan kişiler katılabilir.

f) Hidromorfolojik izleme eğitimlerinin arazi çalışmaları bölümü, teorik ve uygulama olmak üzere iki aşamalı olarak yapılır.

g) Hidromorfolojik izleme sertifikası nehir ve göl kategorileri için ayrı ayrı düzenlenir.

ğ) Aynı dönemde bir kişi nehir hidromorfolojik izleme eğitimlerine ve göl hidromorfolojik izleme eğitimlerine katılabilir ve sertifika alabilir.

h) Eğitim programları sonunda yazılı değerlendirme sınavı yapılır.

ı) Değerlendirme sınavı Bakanlıkça oluşturulan komisyon tarafından gerçekleştirilir.

i) Değerlendirme sınavında 100 tam puan üzerinden 70 puan alanlar başarılı sayılarak katıldığı eğitim programına yönelik sertifika almaya hak kazanır.

j) Hidromorfolojik izleme sertifikasının geçerlilik süresi dört yıldır.

k) Katılımcılar, sahip oldukları sertifikanın geçerlilik süresinin sonunda mevcut sertifikalarının yenilenmesi amacıyla sertifika yenileme eğitimine katılabilir. Sertifika yenileme eğitimleri ile sınavının içerik ve uygulaması sertifika eğitimleri ile aynıdır.

1) Sertifika yenileme eğitimleri sonunda başarılı olanlara verilecek sertifika yenileme belgeleri ile sertifika geçerlilik süreleri dört yıl uzatılır.

(2) Bakanlık, mevzuat gereği veya gerekli gördüğü diğer konularda da eğitime katılma veya sertifika alma/sertifika sahibi olma zorunluluğu getirebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Son Hükümler

Yürürlük

MADDE 12 – (1) Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 13 – (1) Bu Tebliğ hükümlerini Tarım ve Orman Bakanı yürütür.